

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE GREEN TOURISM IN NAKHON CHAI BURIN

ภูกิจ ยลชญาวงศ์
Phukit Yonchayawong

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กรุงเทพมหานคร
Faculty of Art and Science, South -East Asia University, Bangkok
E-mail:Phukityon@gmail.com

Received:	June 19, 2020
Revised:	January 28, 2021
Accepted:	February 4, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 68 คน และการจัดการสนทนากลุ่มกับคณะกรรมการชุมชนที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 1 ชุมชน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่ได้รวบรวมมาทั้งหมด

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์โดยรวม มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในระดับสูง 2) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ พบว่า การบริหารจัดการภาครัฐด้านการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวแก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเป็นปัญหาสำคัญที่สุด 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ได้แก่ (1) การนำแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่เป็นมรดกโลกมาเป็นจุดขายหลัก (2) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ (3) พัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวให้สูงขึ้น (4) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว (5) สร้างความเข้มแข็งให้องค์กรภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว (6) สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่น (7) พัฒนาข้อมูลสารสนเทศเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว (8) นำเสนอความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ชุมชน และ (9) สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสีเขียวสู่ชุมชนให้มากขึ้น

คำสำคัญ

การพัฒนา การท่องเที่ยวสีเขียว นครชัยบุรีรินทร์

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the current state of green tourism sites in Nakhon Chai Burin Provincial Group, 2) study problems and obstacles in the management of green tourism in Nakhon Chai Burin Provincial Group, and 3) propose guidelines for the development of green tourism management in Nakhon Chai Burin Provincial Group. This research is qualitative research that was conducted by collecting data based on the examination of documents, making observations, having in-depth interviews with 68 key informants, and organizing a group discussion with one community committee member in the tourist sites, as well as analyzing the content of all collected data.

The results of the research were as follows: 1) the current state of green tourism sites in Nakhon Chai Burin Provincial Group revealed that it had a high level of potential on the whole, 2) the state of problems and obstacles in green tourism in Nakhon Chai Burin Province revealed that the government's management in the enhancement of the knowledge, understanding, and concept of green tourism for personnel concerning tourism was the most important issue, and 3) guidelines for the development of green tourism in Nakhon Chai Burin Provincial Group included (1) citing green tourism sites that are world heritage sites as the main selling point, (2) connecting green tourism in Nakhon Chai Burin Provincial Group, (3) enhancing the standard of green tourism, (4) enhancing the knowledge and understanding about the concept of green tourism, (5) strengthening private organizations concerning tourism, (6) building a network of participation in local communities, (7) developing information for advertising and publicizing for the promotion of tourism, (8) presenting the uniqueness and identity of the communities, and (9) generating more income from green tourism for the communities.

Keywords

Development, Green Tourism, Nakorn Chai Burin

ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ถือเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศในลำดับต้น ๆ โดยเดือนมกราคม พ.ศ. 2562 มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึง 195,847.05 ล้านบาท (Division of Tourism and Sports Economy, 2019) ซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวเหล่านี้ นอกจากสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวแล้วยังกระจายเข้าไปในสู่ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้มากขึ้นกว่าเดิมหน่วยงานภาครัฐจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นและ

เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศแต่ในทางปฏิบัติพบว่า นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวอย่างเดียว ได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติได้ร่อยหรอลง อันเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ประหยัด 2) สิ่งแวดล้อมเป็นพิษหรือเกิดภาวะมลพิษต่าง ๆ ขึ้น 3) เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวเติบโตและสร้างรายได้ให้ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน จึงมีการเสนอแนวความคิดการท่องเที่ยวสีเขียวขึ้นมา โดยสมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ (The International Ecotourism Society, 2011) ได้เสนอหลักการการท่องเที่ยวสีเขียวคือ การท่องเที่ยวและการเดินทางที่มีความรับผิดชอบต่อในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในท้องถิ่น เพื่อให้การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเป็นไปในลักษณะของความยั่งยืนที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นไปพร้อมกันจนสามารถรักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อารยธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด (Tourism Authority of Thailand, 2019) อีกทั้งเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างความอยู่รอดให้กับชุมชน อ่อนไหวต่อวัฒนธรรมและเต็มเปี่ยมด้วยประสบการณ์ ดังนั้น เพื่อดำเนินการตามแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวประเทศไทยจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว พ.ศ. 2560-2564 ขึ้นมาเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว โดยมุ่งเน้นให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนอีกทั้งเพื่อให้การท่องเที่ยวสีเขียวสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

สำหรับกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ถือว่าเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้พิจารณาจากประเภทและจำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ศักยภาพการให้บริการนักท่องเที่ยว แหล่งอารยธรรม ศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์และมีอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน ซึ่งหากพิจารณาจากศักยภาพการท่องเที่ยวโดยรวมจะเห็นว่าสามารถสร้างรายได้ด้านการท่องเที่ยวเป็นเงินจำนวนมาก แต่ในทางปฏิบัติ พบว่า ปริมาณนักท่องเที่ยวและรายได้ที่เข้าสู่แต่ละจังหวัดยังถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับศักยภาพการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จนสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งสามารถรักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อารยธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ โดยผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ที่จะได้ทราบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

นิยามศัพท์

1. การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้บุคคลและชุมชนท้องถิ่นสร้างเอกลักษณ์แห่งตนและสร้างความสามารถที่จะเผชิญกับสภาพแวดล้อมของโลกได้อย่างมีจุดหมายและภาคภูมิใจ โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับท้องถิ่นในระยะยาว

2. การท่องเที่ยวสีเขียว หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อมเป็นไปในลักษณะของความยั่งยืนที่สามารถตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวและท้องถิ่นไปพร้อมกันสามารถรักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อารยธรรมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด รวมทั้งปรับปรุงความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น

3. กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ หมายถึง กลุ่มจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างจำนวน 4 จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย นคร(นครราชสีมา), ชัย(ชัยภูมิ), บุ(บุรีรัมย์), รินทร์(สุรินทร์)

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์เป็นอย่างไร
2. ปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์เป็นอย่างไร
3. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ควรดำเนินการอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

กำหนดขอบเขตด้านสถานที่จำนวน 4 จังหวัดประกอบด้วย นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ โดยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการตอบโจทย์/ปัญหาวิจัย ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเอกสารและข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยเกี่ยวข้องไว้ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Chantawanit, 2008)
2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลแบบเผชิญหน้ากับแหล่งข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยเทคนิค (Cresswell, 2009) ดังนี้

2.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในฐานะนักท่องเที่ยวเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว สภาพชุมชนใกล้แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับประชาชนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบหลากหลาย (Maximum Variation Sampling) ตามแนวทางของไมล์ และฮูเบอร์แมน (Miles & Huberman, 1994) จนได้ประชากรตัวอย่าง จำนวน 3 กลุ่ม รวม 68 คนประกอบด้วย 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ จำนวน 20 คน 2) ผู้บริหารภาครัฐที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ จำนวน 16 คน และบุคลากรภาคการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์จำนวน 16 คน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรภาคประชาชนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ จำนวน 16 คน

2.3 การสนทนากลุ่มกับกรรมการชุมชน 1 ชุมชน โดยเจาะจงเลือกชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวและเป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว รวมทั้งมีประสบการณ์และบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยว อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์พื้นเมือง เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องเป็นประโยชน์

3. เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ระยะเวลาทั้งหมดทุกขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ถึง เดือนมิถุนายน 2562 รวมเป็นเวลา 1 ปี 5 เดือน โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งประกอบด้วย วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนด้านการท่องเที่ยว และการสังเกตการณ์ตามแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว โดยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการตรวจสอบโดยใช้วิธีตรวจสอบสามเส้า (Data Triangulation) ซึ่งเป็นกระบวนการเสริมสร้างความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้มาจากการวิจัย หลังจากนั้นนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และตรวจสอบเบื้องต้นโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูล รวมทั้งลดทอนข้อมูลจากรายละเอียดไปสู่ภาพรวมที่แสดงแบบแผนของความคิดหรือพฤติกรรม (Trimongkolkul & Chatraporn, 2000) สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่ม จะสรุปเป็นภาพรวมของกลุ่มที่สะท้อนอิทธิพลของปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มด้วย โดยในการนำเสนอข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่มจะใช้วิธีการบรรยายที่เสริมด้วยคำพูดของผู้สัมภาษณ์บางตอนที่เน้นความหมายให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ตามกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในภาพรวมหลายมิติ

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า

1.1 ลักษณะภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า มีศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูงมาก ทั้งนี้เพราะกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ทั้ง 4 จังหวัด มีพื้นที่รวมกันทั้งหมดประมาณ 32,743,674 ไร่ (Department of Land Development, 2017) คิดเป็นร้อยละ 30.83 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและคิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 7.70 ของพื้นที่ทั้งประเทศ โดยจังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่มากที่สุด และพบว่าทุกจังหวัดมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีทางหลวงแผ่นดินสายหลักและ

สายรองหลายสายที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดและภายในจังหวัด รวมทั้งมีโครงการก่อสร้างทางด่วนพิเศษ (มอเตอร์เวย์) สายบางปะอิน-นครราชสีมาและโครงการทางหลวงสายอาเซียนพาดผ่าน (Bureau of Strategic Administrative Office, 2016) มีเส้นทางรถไฟผ่านจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 2 สาย ส่วนจังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ต่างมีเส้นทางรถไฟผ่านทางตอนบนที่สำคัญพบว่า ยังมีโครงการรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ-นครราชสีมาที่กำลังดำเนินการอยู่ และพบว่าจังหวัดนครราชสีมาทำอากาศยานนครราชสีมา ส่วนจังหวัดบุรีรัมย์มีทำอากาศยานบุรีรัมย์และจังหวัดสุรินทร์มีทำอากาศยานสุรินทร์ภักดี โดยตัวอย่างโครงการด้านการคมนาคมขนส่งที่กำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งหากแล้วเสร็จจะสามารถเพิ่มศักยภาพการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ให้สูงขึ้น แสดงตามภาพที่ 1 และ 2 ดังนี้

ภาพที่ 1 โครงการรถไฟความเร็วสูงเส้นทางกรุงเทพฯ-หนองคาย (ช่วงที่ 1 กรุงเทพฯ-นครราชสีมา)
ที่มา : State Railway of Thailand (2018)

ภาพที่ 2 โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข 6 สายบางปะอิน-นครราชสีมา
ที่มา : Department of Highways (2018)

1.2 ปริมาณแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ผลการศึกษาพบว่ามียังมีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวในทุกประเภทรวมทั้งสิ้น 229 แห่ง และพบว่าจังหวัดนครราชสีมามีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากที่สุดในพื้นที่กลุ่มจังหวัดฯ โดยแหล่งท่องเที่ยวสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	นครราชสีมา	ชัยภูมิ	บุรีรัมย์	สุรินทร์	รวม
1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	20	27	14	9	70
2. แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต	13	5	17	9	44
3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และมรดกประเพณี	13	7	16	15	12
4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวิชาการ	4	2	3	3	29
5. แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและความเชื่อ	8	9	9	3	23
6. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสันทนาการและบันเทิง	9	4	7	3	23
รวม	67	54	66	42	229

ที่มา: Bureau of Strategic Administrative Office (2016)

โดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญในฐานะมรดกโลกคือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและมรดกประเพณีที่มีชื่อเสียง คือ ปราสาทหินพนมรุ้ง ตามแสดงในภาพที่ 3 และ 4

ภาพที่ 3 อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ที่มา : Khao Yai National Park (2563)

ภาพที่ 4 อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ที่มา : Phnom Rung Historical Park (2563)

1.3 จำนวนนักท่องเที่ยวโดยในกลุ่มจังหวัดฯ ในปี พ.ศ.2559 พบว่ามีจำนวนคนมาท่องเที่ยวทั้งสิ้น 8,446,274 คน โดยจังหวัดนครราชสีมามีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุดและรายได้จากการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดฯ ในปี พ.ศ. 2559 มีมูลค่าเท่ากับ 14,363.14 ล้านบาท โดยจังหวัดนครราชสีมา มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด โดยแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดฯ ในปีพ.ศ. 2554

รายการ	นครราชสีมา	ชัยภูมิ	บุรีรัมย์	สุรินทร์	รวม
1. นักท่องเที่ยว (คน)	5,771,424	845,765	936,223	892,860	8,446,274
2. รายได้ (ล้านบาท)	10,744.70	890.10	1,148.28	1,580.06	14,363.14
3. แหล่งท่องเที่ยว (แห่ง)	70	34	19	22	145
4. โรงแรม/ที่พัก (แห่ง)	276	52	82	34	444
5. ห้องพัก (ห้อง)	9,101	1,500	1,700	2,077	1,478

ที่มา : Bureau of Strategic Administrative Office (2016)

1.4 คุณภาพการให้บริการ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์มีโรงแรมและที่พักที่มีมาตรฐานและมีคุณภาพอยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีภัตตาคารและร้านอาหารที่มีมาตรฐานการบริการ มีอาหารที่หลากหลายทั้งอาหารนานาชาติ อาหารไทยและอาหารพื้นเมืองและมีร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ของที่ระลึกและของฝากพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ดังนั้นจึงถือว่ากลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์มีศักยภาพและมีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นอย่างมาก

2. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์

2.1 ด้านการบริหารภาครัฐ

2.1.1 การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว พบว่าผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกส่วนใหญ่เข้าใจว่า การท่องเที่ยวสีเขียวคือ การท่องเที่ยวแหล่งตามแหล่งธรรมชาติ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด

2.1.2 แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว พบว่า มีบรรจุไว้ในยุทธศาสตร์การการท่องเที่ยวสีเขียวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2560-2564 แต่ในการขับเคลื่อนพบว่ายังขาดการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงส่งผลทำให้โครงการและแผนงานต่าง ๆ ไม่ปรากฏผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวมีเฉพาะตัวแทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬานั้นที่ทราบ เพราะเป็นผู้นำนโยบายมาปฏิบัติ ส่วนในภาคส่วนอื่น ๆ และนักท่องเที่ยวยังไม่ทราบว่ามียุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวนี้ออกมาใช้

2.1.3 การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวกับแผนพัฒนาจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์และแผนพัฒนารายจังหวัดในแต่ละจังหวัดในกลุ่มนครชัยบุรีรัมย์ พบว่า ในกลุ่มจังหวัดยังไม่มีร่วมกันในการกำหนดนโยบายและแผนงานการท่องเที่ยวสีเขียวที่ชัดเจน โดยแต่ละจังหวัดต่างมีเฉพาะแผนงานการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดของตนเอง ดังนั้น จึงทำให้แผนพัฒนาจังหวัดนครชัยบุรีรัมย์ในภาพรวมยังไม่มีที่สอดคล้องและเชื่อมโยงระหว่างกัน

2.1.4 การส่งเสริมสินค้าและผลิตภัณฑ์พื้นเมือง พบว่า หน่วยงานภาครัฐในหลายหน่วยงานมีกิจกรรมส่งเสริมการผลิตของผลิตภัณฑ์พื้นเมืองเพื่อส่งจำหน่าย ทำให้เป็นที่รู้จักและประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งและสามารถสร้างรายได้สู่ชุมชน แต่มีข้อค้นพบว่า ยังไม่มีการนำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองมาเชื่อมโยงกับธุรกิจท่องเที่ยวสีเขียวและบุคลากรการท่องเที่ยวยังขาดความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างครบถ้วน จึงยังไม่สามารถนำเสนอจุดเด่นของผลิตภัณฑ์พื้นเมือง

2.1.5 กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว พบว่า กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีการส่งเสริมเฉพาะกิจกรรมหลักที่ใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาพรวมของประเทศ แต่ยังไม่มีการนำแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวเข้าไปผสมผสานในกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาพรวมที่จัดขึ้น และพบว่า จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดบุรีรัมย์มีจุดแข็งในฐานะที่เป็นเมืองกีฬา (Sport City) และมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวกีฬา (Sport Tourism) โดยที่ผ่านมามีการจัดการแข่งขันกีฬาในระดับโลก ระดับทวีปและระดับชาติอย่างต่อเนื่องทั้งปี ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวและใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก จนสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างดี

2.1.6 มาตรฐานการท่องเที่ยว เพื่อสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น พบว่าภาครัฐได้มีการกำหนดระเบียบคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ว่าด้วยมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของมัคคุเทศก์และผู้นำเที่ยวที่พึงปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวและความรับผิดชอบที่มีต่อนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ตลอดจนค่าตอบแทนหรือความคุ้มครองที่มัคคุเทศก์และผู้นำเที่ยวจะพึงได้รับจากผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว พ.ศ. 2556

2.1.7 การพัฒนาข้อมูลสารสนเทศและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว พบว่า ได้มีการจัดระบบฐานข้อมูลและการโฆษณาประชาสัมพันธ์แล้วอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นลักษณะการท่องเที่ยวในภาพรวม ซึ่งยังไม่มีการแยกเฉพาะข้อมูลการท่องเที่ยวสีเขียวให้เห็นเด่นชัด

2.1.8 การประชาสัมพันธ์ยังไม่ได้เน้นนำเสนอเรื่องราวของอารยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี อัตลักษณ์ชุมชนให้เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว รวมทั้งข้อมูลด้านการท่องเที่ยวสีเขียว

2.2 ด้านการบริหารภาคเอกชน

2.2.1 บทบาทองค์กรเอกชนด้านการท่องเที่ยวในการส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว พบว่า สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังไม่มีบทบาทมากนักในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด และมีข้อค้นพบ ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รู้จักข้อมูลองค์กรภาคเอกชนเฉพาะ 2 หน่วยงานคือ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

2.2.2 การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยว พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจยังไม่มี การสร้างเครือข่ายและรวมกลุ่มกันระหว่างจังหวัดทำให้การนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวต่อภาครัฐไม่ครบถ้วนตรงประเด็น

2.2.3 การสร้างมาตรฐานการทำงานของบุคลากรด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวพบว่า ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานแต่ละสาขาสำหรับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้ครบถ้วนเพื่อ การทดสอบและขึ้นทะเบียนก่อนการทำงาน

2.2.4 การส่งเสริมให้มีระบบการรับรองคุณภาพ มาตรฐานและระบบประกันคุณภาพ ของธุรกิจการท่องเที่ยว พบว่า ยังไม่มีองค์กรที่ชัดเจนในการให้การรับรองคุณภาพและ มาตรฐานโดยตรง มีเฉพาะระบบคุณภาพและมาตรฐานการบริการท่องเที่ยวทั่วไปในภาพรวมและ พบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบการจัดการที่ดีด้าน การอนุรักษ์พลังงาน การลดการใช้ พลังงานไฟฟ้า การนำพลังงานทดแทนมาใช้ ระบบจัดการน้ำดีและน้ำเสีย การจัดการสาธารณสุขและ ส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและระงับอัคคีภัย การสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.2.5 การร่วมมือกันของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว พบว่ายังไม่มี การสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงกันด้านธุรกิจของผู้ประกอบการในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ มีเฉพาะการ รวมตัวกันในรายจังหวัด เช่น สมาคมโรงแรม สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว สมาคมร้านอาหาร เป็นต้น

2.3 ด้านการบริหารภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดทำระบบและมาตรฐานการให้บริการของแหล่ง ท่องเที่ยว พบว่า ภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีโอกาสเข้าไปร่วมในการ เสนอแนะเพื่อจัดทำมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในระดับจังหวัดมากนัก

2.3.2 กิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมอารยธรรม ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณีที่ดึงดูดใจเป็น อัตลักษณ์ให้คงอยู่ในแต่ละจังหวัด พบว่า ในแต่ละจังหวัดต่างมีการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับ จังหวัดของตนเอง แต่ยังคงขาดการสร้างความร่วมมือกันในการสร้างกิจกรรมร่วมกันในนามกลุ่มจังหวัด นครชัยบุรีรินทร์เพื่อเป้าหมายสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวร่วมกัน

2.3.4 รายได้จากการท่องเที่ยวสีเขียวที่เข้าสู่ชุมชนในปัจจุบัน พบว่า ยังมีรายได้น้อย มาก หากเมื่อเทียบกับศักยภาพการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ที่มีอยู่

2.3.5 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว พบว่า ได้มีการดำเนินกิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญในการ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นแล้ว แต่พบว่า การมี ส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศ ยังมีน้อย จึงส่งผลให้แผนท่องเที่ยวสีเขียวในภาพรวม ยังไม่ตรงต่อความต้องการของชุมชนมากนัก

2.3.6 กฎ กติกาการท่องเที่ยวสีเขียวในชุมชน พบว่ายังไม่มีการจัดทำกฎ กติกาการ ท่องเที่ยวในชุมชนที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียว ซึ่งเป็นมีกฎ กติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้

3. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ พบว่าข้อมูล จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและผลสรุปการประชุมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า

3.1 ควรนำอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ซึ่งเป็นมรดกโลกและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความ พร้อมและศักยภาพในด้านต่าง ๆ เช่น การเดินทาง สถานที่พัก ร้านอาหาร ความปลอดภัยในการ ท่องเที่ยว การมีสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นต้น มาเป็นจุดขายหลักเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพราะถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการรับรองจากองค์การระดับโลกว่า เป็นมรดกโลกที่มีคุณค่ามากต่อการเข้ามาท่องเที่ยว

3.2 จัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวสีเขียวของจังหวัดในกลุ่มให้เชื่อมโยงระหว่างกันเพื่อ กระจายการท่องเที่ยวให้ทั่วถึงและได้สัมผัสประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท

3.3 ต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ให้มีคุณภาพการบริการและมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ดีขึ้น เพื่อให้มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ในการรองรับท่องเที่ยว

3.4 สร้างความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในทุกภาคส่วน เพื่อจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3.5 ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยวที่จัดตั้งตามกฎหมายของรัฐให้มีบทบาท หน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เช่น สมาคมโรงแรม สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัด เป็นต้น จนสามารถสร้างระบบ ระเบียบและมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวที่ดีขึ้นมา เพื่อควบคุมกำกับดูแลสมาชิกที่อยู่ในสังกัดให้ปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

3.6 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมากขึ้น เช่น ผู้นำเยาวชน ผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในชุมชน

3.7 การพัฒนาการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการตลาด และการขายให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความนิยม และขึ้นชอบการท่องเที่ยวสีเขียวเพื่อให้เกิดความสนใจมาท่องเที่ยว จนทำให้มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้นและหลากหลายมากขึ้น

3.8 การส่งเสริมและรักษาความหลากหลายของการท่องเที่ยวสีเขียว นำเสนอความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน อารยธรรม ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิม ซึ่งแต่ละพื้นที่แต่ละจังหวัดต่างมีความแตกต่างที่น่าสนใจในการค้นหาและศึกษาโดยการท่องเที่ยวไปตามเส้นทางท่องเที่ยวต่าง ๆ

3.9 สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสีเขียวให้มากขึ้นเพื่อสร้างรายได้ให้เข้าสู่ชุมชนการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น จนสามารถนำรายได้มาปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้ดีขึ้น จนสามารถสร้างความพึงพอใจ และความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ สามารถอภิปรายผลวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

ผลการศึกษา พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวสีเขียวในปัจจุบันถือว่ามีความพร้อมทั้งด้านลักษณะภูมิศาสตร์ ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย แหล่งท่องเที่ยวที่มีเป็นจำนวนมาก สถานที่พักที่มีมาตรฐานสากล ภัตตาคารร้านอาหารที่มีมาตรฐานการให้บริการและรายการอาหารหลากหลายรสชาติอร่อย มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก สินค้าพื้นเมืองที่เป็นมาตรฐาน รวมทั้งมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่ดั้งเดิม มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และการที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ได้รับการลงทะเบียนเป็นมรดกโลกในปี พ.ศ. 2559 ยิ่งทำให้เป็นที่รู้จักกันทั่วโลกและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั่วโลก ที่สำคัญมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วทั้งเครื่องบิน รถยนต์และรถไฟและอนาคตหากโครงการรถไฟความเร็วสูงแล้วเสร็จ ยิ่งจะทำให้ศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chairuang (2015) เรื่อง ยุทธศาสตร์การ

พัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และ Yonchayawong (2018) เรื่อง แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งอารยธรรมขอมในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดอื่น ๆ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านลักษณะภูมิศาสตร์ เส้นทางคมนาคม ประเภทแหล่งท่องเที่ยว เอกลักษณ์ทางภาษา อารยธรรม และวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายในแต่ละจังหวัด

2. ปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ที่สำคัญที่สุดคือ การบริหารจัดการภาครัฐที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวที่พบว่า ประชาชนทั่วไปยังไม่เข้าใจในหลักการแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว ตลอดจนยังไม่ถึงเห็นความสำคัญและประโยชน์จากการท่องเที่ยวสีเขียว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นทางเลือกการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ต้องใช้เวลาในการให้ความรู้ ความเข้าใจกับประชาชน โดยแนวทางที่จะขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้สำเร็จนั้น ภาครัฐจะต้องสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนตนเอง และต้องบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนเพื่อให้การท่องเที่ยวมีทิศทาง เป้าหมายที่ชัดเจนในทุกระดับ ทั้งนี้เพราะความสำเร็จของการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศกำลังพัฒนา จะเกิดขึ้นได้ต้องมีการวางแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เพื่อสร้างรายได้อย่างเป็นรูปธรรมให้เกิดขึ้นสำหรับบริการที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้กำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2565 พบว่า ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากนัก อาจเป็นเพราะขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์และขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนจากผู้มีส่วนได้เสียในการท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป เช่น จังหวัด องค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น เป็นต้น โดยการที่ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในระดับประเทศและระดับภูมิภาคไม่สอดคล้องกับแผนงานระดับท้องถิ่น อาจเป็นเพราะในช่วงนี้อยู่ในช่วงปฏิบัติการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่นตามที่แต่ละแห่งได้จัดทำไว้ ดังนั้น จึงยังไม่สามารถนำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวมาปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ อาจต้องรอให้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่นครบตามรอบเวลา แล้วค่อยจัดทำแผนงานที่เชื่อมโยงสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระดับกระทรวง และประเด็นที่เป็นปัญหาอีกประเด็นหนึ่งคือ ขาดการนำเสนอและเชื่อมโยงความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนกับการท่องเที่ยว รวมทั้งขาดการนำแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกมาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้รับผิดชอบแผนงานในแต่ละจังหวัดยังไม่ได้มีการร่วมประชุมเพื่อหารือเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดให้เข้ามาอยู่ในแหล่งเส้นทางท่องเที่ยวเดียวกันเพื่อนำเสนอความหลากหลาย ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีมาร่วมเป็นองค์ประกอบในการทำตลาดการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยบอกเล่าเรื่องราวในอดีตจนถึงปัจจุบัน นำเสนอเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ชุมชนที่ดึงดูดให้ปรากฏแก่สายตาชาวโลก เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Waenwiset & Ekmapisan (2017) เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลน้ำเขียว จังหวัดตราด ซึ่งพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือ การขาดการสร้าง

กระบวนการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวจากทุกภาคส่วนและระบบการบริหารจัดการที่ยังไม่ดีพอของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน รวมทั้งและภาครัฐยังขาดการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว รวมทั้ง การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวให้เป็นที่รู้จักยังไม่ดีพอ ซึ่งปัญหานี้ได้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์

สามารถสรุปแนวทางที่สำคัญที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากผลการวิจัย มีดังต่อไปนี้

3.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวของภาครัฐ

3.1.1 เน้นในการเสริมสร้างความรู้และเข้าใจด้านแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เพื่อจะมองเห็นเป้าหมายหลักเดียวกันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสีเขียว

3.1.2 นำแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกคือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มาเป็นจุดขายหลักเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเป็นเป้าหมายของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวสีเขียว

3.1.3 เชื่อมโยงการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์เข้าด้วยกัน รวมทั้งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสีเขียวกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวกีฬาสำหรับผู้เดินทางมาชมการแข่งขันกีฬาระดับโลก เป็นต้น โดยจัดเส้นทางท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียงกัน โดยคำนึงถึงความสะดวกในการเดินทางและผสมผสานความหลากหลายของการท่องเที่ยวทั้งแหล่งท่องเที่ยว เช่น อาหาร สินค้าพื้นเมือง วัฒนธรรมประเพณีในแต่ละทริปการท่องเที่ยว

3.1.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและทั่วโลก เพื่อให้ทุกคนได้รับทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทยซึ่งมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่หลากหลายทั้งด้านภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีที่ดึงดูดที่พร้อมจะรองรับนักท่องเที่ยว และควรบูรณาการกิจกรรมท่องเที่ยวสีเขียวให้เชื่อมโยงกับกิจกรรมท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวให้เป็นที่รู้จัก จนเกิดการขยายตัวการท่องเที่ยวมากขึ้น

3.2 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวของภาคเอกชน

3.2.1 พัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างต่อเนื่อง โดยทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำขึ้นมา เช่น มาตรฐานที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม บุคลากรด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยกำหนดให้มีหน่วยงานทดสอบ ตรวจสอบประเมินและให้การรับรองทั้งในระดับภาค ระดับประเทศและระดับโลก ทั้งนี้เพื่อสร้างเชื่อมั่นและสร้างการยอมรับในมาตรฐานการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยว

3.2.2 พัฒนาข้อมูลสารสนเทศเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น จุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางสิ่งอำนวยความสะดวก ที่พักใกล้เคียง เป็นต้น จะช่วยให้นักท่องเที่ยวมีข้อมูลที่ประกอบการตัดสินใจมาท่องเที่ยว

3.2.3 สร้างความเข้มแข็งให้กับสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่มีภารกิจโดยตรงในการส่งเสริมและพัฒนาท่องเที่ยว ให้มีสมรรถนะ ศักยภาพในการกำกับควบคุมดูแลให้สมาชิกของสภาฯ ให้ดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณภาพ คุณธรรม มีจรรยาบรรณ จนสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวและแสดงถึงความมุ่งมั่นที่ต้องการให้การท่องเที่ยวสีเขียวเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

3.2.4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกันพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวสีเขียวที่คำนึงถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.3 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3.1 สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมากขึ้น โดยการสร้างกระบวนการชุมชนที่เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชุมชนภายใต้การสนับสนุนของผู้นำชุมชนในลักษณะเปิดโอกาสให้สมาชิกมีโอกาสมีส่วนร่วม ทำงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ ทำให้เชื่อมั่นในศักยภาพชุมชนที่จะพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกในชุมชน

3.3.2 ต้องจัดทำแผนพัฒนาของชุมชนในด้าน ๆ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดทำและเน้นพึ่งพาตนเอง อีกทั้งผลประโยชน์ต้องเกิดขึ้นกับสมาชิกทุกคน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนโดยยึดหลักการชุมชนเข้มแข็งที่พึ่งตนเองเป็นหลัก

3.3.3 มีเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่น ๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจะก่อให้เกิดแนวคิดและมุมมองในการทำงานจากชุมชนที่ประสบผลสำเร็จเพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชนตนเอง ซึ่งเป็นไปในลักษณะการมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกันซึ่งจะทำให้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อชุมชน

3.3.4 การนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ชุมชน โดยภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องร่วมมือกันสร้างแหล่งเรียนรู้ซึ่งเป็นสถานที่รวบรวมข้อมูลและเรื่องราวของชุมชนในทุกมิติ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้และนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้องรวมทั้งต้องปลูกฝังความรู้ให้กับเด็กในชุมชนผ่านรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการสืบสานอย่างยั่งยืน

3.3.5 สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสีเขียวให้มากขึ้น ด้วยการนำเสนอรูปแบบการบริการที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกใช้บริการ และต้องเชื่อมโยงการท่องเที่ยวออกสู่ตลาดภายในและนอกประเทศให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย นำศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและสินค้าชุมชนมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวสีเขียว จนทำให้นักท่องเที่ยวมากขึ้นและสร้างรายได้สู่ชุมชนมากขึ้นซึ่งผลการศึกษาข้างต้น พบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Supaudomrerktrirat (2013) เรื่อง การพัฒนาชุมชนไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวตามแนวคิด Greens Concept ในชุมชนบ้านโป่งและ Nawakanworakul (2017) เรื่อง การให้ความหมาย รูปแบบ และกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวสีเขียวของบริษัท ขนอมพิชชิงแอนด์ทัวร์ ซึ่งพบว่า การพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกภาคส่วน โดยภาครัฐต้องส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติจริง นำเสนอปัญหาและร่วมกันหาทางออก กำหนดแผนการท่องเที่ยว ปลูกจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม สร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างงานเพื่อสร้างรายได้สู่ท้องถิ่น รักษาอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น รวมทั้ง การสร้างระบบและมาตรฐานการท่องเที่ยวให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 หน่วยงานรัฐควรสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวในชุมชนให้เข้มแข็งและเกิดความยั่งยืนต่อไป

1.2 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัด อ่างทองและองค์กรปกครองท้องถิ่นควรบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อให้การพัฒนาและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาให้แคบลงเป็นรายจังหวัด เพื่อจะได้ข้อมูลข้อเท็จจริงในแต่ละจังหวัดที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่มจังหวัดอื่น ๆ เช่น เขตภาคเหนือ เปรียบเทียบกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น เพื่อนำแนวทางและองค์ความรู้ที่ได้รับจากผลวิจัยมาใช้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Bureau of Strategic Administrative Office. (2016). **Phænphatthanākumčhang watradaplaṅ Phāktawan ‘ōkchiāngnuā Nung Rayawēlā Sī Pimai (พ.ศ. ๒๕๖๑) [Provincial Group Development Plan Lower Northeast 1, (2018 – 2021)].** Bangkok: Ministry of Interior.
- Chantawanit, S. (2008). **Withikānwichāichōngkhunnaphāp [Qualitative Research methods].** Bangkok: Chulalongkorn University Publishing.
- Chairuang, A. (2015). **Yutsātkānphatthanākānboṛihānčhatkānthōṅthiāo yāngyangyūntāmsēnthāng ‘āeng ‘ārayathamkhoṁnaiphāktawan ‘ōkchiāngnuātoṅlāng [Strategies for the Development of Sustainable Tourism Management along the Khmer Civilization Basin in the Lower Northeast].** *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage*, 9(1), 64-80.
- Cresswell, J. W. (2009). **Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches (3rded.).** Thousand Oaks, CA: Sage.
- Department of Land Development. (2017). **Phænphatthanāphāktawan ‘ōkchiāngnuātoṅlāng Čhangwat 1, Rayawēlā Sī Pī [Development plan for Lower north-eastern provinces 1].** Bangkok: Ministry of Interior.
- Department of Highways. (2018). **khōngkān thāngluāng phisēt rawāng muāng sāi bāng pa ‘in - Nakhōṅ Ratchasīmā (mhok) [Intercity special highway project Bang Pa-In Line-Nakhon Ratchasima (M6)].** Retrieved from <http://www.doh-motorway.com/motorway-project/northeastern-route/m6/>

- Division of Tourism and Sports Economy. (2019). **Khōmūnkānthōṅthiao Sōṅphansipkāo** [Tourism Information 2019]. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
- Khao Yai National Park. (2563, 13 December). In **wikiphidīa sārānukrom sērī** [Wikipedia, the free encyclopedia]. Retrieved from: <https://th.wikipedia.org/wiki/KhaoYaiNationalPark>.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). **Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook**. USA: Sage Publications, Inc.
- Nawakanworakul, S. (2017). kānhai khwām mā rūpbāep læ konlayut nai kān dā nōēn thurakit nā thīeo sikhīeo khōṅg bōrisat khon ‘om fitching ‘æ wōra [The Social Construction of Meaning, Patterns and Strategies of Green Travel Business Operations of Khanom Fishing and Tour]. **Journal of Nakhon Ratchasima College**, 11(1), 10-16.
- Phanom Rung Historical Park. (2563, 21 August). In **wikiphidīa sārānukrom sērī** [Wikipedia, the free encyclopedia]. Retrieved from: [https://th.wikipedia.org/wiki/Phanom Rung Historical Park](https://th.wikipedia.org/wiki/PhanomRungHistoricalPark).
- State Railway of Thailand. (2018). **khōṅgkān rotfai khwāmreosūṅ sēnthāṅ Krung Thēp...- nōṅkhai chuāṅ thī nung KrungThēp...-NakhōṅRāchāsīmā** [High speed rail project, route Bangkok - Nong Khai, Section 1, Bangkok – Nakhon Ratchasima]. Retrieved from: <http://www.railway.co.th>.
- Supaudomrerkrirat, S. (2013). **Kānphatthanāchumchon paisūkānpen læṅgthōṅthiao sikhīao Tām nāēkhīt Greens Concept Naichumchon bānpōṅ** [Development of community towards being a green tourist attraction under the concept of Greens Concept in Ban Pong community]. Academic Service Project Report. Chiang Mai: Mae Jo University
- Trimongkolkul, P. & Chatraporn, S. (2000). **Kān ‘ōḅbāepwīchāi, Chabapthī Čhet** [Research Design, 7th ed.]. Bangkok: Kasetsart University Press.
- The International Ecotourism Society. (2011). **What is ecotourism? (2019)**. Retrieved From <http://www.ecotourism.org>.
- Tourism Authority of Thailand. (2019). **Sathitkānthōṅthiao khōṅgprathedthaipī พ.ศ. Sōṅphanhārōjsīp ‘et-sōṅphanhārōjhasip** [Tourism statistics in Thailand 1998-2007]. Retrieved from: <http://www2.tat.or.th/stat/web/static>.

Waenwiset, S. & Ekmapaisan, C. (2017). Kānchatkānkānthōngthīao dōichumchon yāngyangyūn Kranīsuksātāplanāchīao Čhangwattrāt [Sustainable Community-Based Tourism Management: A Case Study of Nam Chiao Subdistrict, Trat Province]. *Thammasat Journal*, 36(1), 66-95.

Yonchayawong, P. (2017). Næothāngphatthana kānthōngthīao yāngyangyūn khōnglæng ārayathamkhōmnaichangwatnakhōnrāchāsīmā [Guidelines for Sustainable Tourism Development of Khmer Civilization Sites in Nakhon Ratchasima Province]. Continuous report Academic Conference to present research results at the graduate level (14th). Bangkok: Phranakhon Rajabhat University.